

Вікторія ВІКТОРОВА

здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія),
Сумський державний педагогічний
університет імена А.С. Макаренка
Науковий керівник – **Бондаренко Ю. А.**,
доктор пед. наук, професор

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КІНЕЗІОЛОГІЧНИХ ВПРАВ З РОЗВИТКУ НЕЙРОМОТОРИКИ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті висвітлено практику використання в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами кінезіологічних вправ з розвитку нейромоторики. Відібрані вправи систематизовано по групам з урахуванням рівня складності і задіявання різних систем організму. Розроблено педагогічні умови їх використання під час корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, порушення психофізичного розвитку, корекційна робота, кінезіологічні вправи, розвиток нейромоторики.

V. VIKTOROVA. EXPERIENCE OF USING KINESIOLOGY EXERCISES ON THE DEVELOPMENT OF NEUROMOTORICS IN CORRECTIONAL WORK WITH CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

The article highlights the practice of using kinesiology exercises for the development of neuromotor skills in correctional work with children with special educational needs. The selected exercises are systematized into groups, taking into account the level of complexity and involvement of different body systems. Pedagogical conditions for their use during corrective and developmental classes with children with disorders of psychophysical development have been developed.

Key words: children with special educational needs, disorders of psychophysical development, corrective work, kinesiology exercises, neuromotor development.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами обумовлює підвищення уваги дослідників і практиків до знаходження ефективних методів, методик, технологій корекційного впливу, необхідність впровадження системного і міждисциплінарного підходу у професійній діяльності вчителя-дефектолога.

Доведеним є той факт, що психічний розвиток, зокрема когнітивний, безпосередньо залежить від сформованості півкуль головного мозку та їхньої взаємодії. Всі психічні функції, процеси активізуються завдяки функціональній взаємодії правої і лівої півкуль мозку.

Відомо, що деякі категорії дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями психофізичного розвитку, мають особливості розвитку пізнавальної діяльності, що обумовлює активізацію розвитку когнітивних процесів завдяки використанню інноваційних технологій, зокрема кінезіологічних вправ з розвитку нейромоторики, спрямованих на розвиток функціонування структур мозку, міжпівкулевої взаємодії через рух.

Аналіз досліджень і публікацій. Науковцями (В. Вербенко, М. Гуменюк, С. Притиковська, Ю. Рібцун, О. Чабан та ін.) підкреслено, що формування міжпівкулевої взаємодії є основою розвитку інтелекту, керування своїми діями та емоціями і передбачає проведення цілеспрямованої роботи з інтеграції координації, інформаційної провідності цілісної системи обох півкуль головного мозку на межі мозолистого тіла.

А. Шевцов, О. Ільїна зазначали, що фактор міжпівкулевої взаємодії забезпечує обмін інформацією між півкулями, а також гармонійну послідовність і одночасність пізнавальних процесів.

С. Притиковською відмічено, що осмислення та вирішення будь-якої розумової проблеми відбувається на основі роботи обох півкуль головного мозку та взаємодії й синхронізації між ними. Тож актуалізується проблема використання у корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами кінезіологічних вправ з розвитку нейромоторики.

Мета статті – висвітлити досвід використання в корекційній роботі кінезіологічних вправ з розвитку нейромоторики дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Ґрунтуючись на наукових дослідженнях щодо впливу рухів на психічний (когнітивний) розвиток особистості дитини та важливості формування міжпівкулевої взаємодії нами було дібрано кінезіотерапевтичні вправи, що здійснюють цілеспрямований вплив на розвиток нейромоторики і впроваджено у практику роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Вправи з розвитку нейромоторики спрямовувалися на розвиток міжпівкулевої взаємодії, зорово-просторової координації, дрібної

моторики, око-рухової синхронізації, підвищення рівня стійкості та переключення уваги. Основний принцип нейромоторики – одночасна синхронна робота обох рук, при цьому кожна з яких виконує своє завдання, завдяки чому відбувається тренування узгодженої роботи півкуль мозку [10].

Нами було відібрано кінезіологічні вправи з розвитку нейромоторики і систематизовано їх у чотири групи з урахуванням рівня складності і задіявання різних систем.

У першу групу увійшли кінезіологічні вправи, які спрямовувалися на розвиток нейромоторики, підготовку пальців рук до їх виконання, активізацію уваги: «Ліхтарики-зірочки» (№1.1), «Чарівник» (№1.2), «Кільця» (№1.3), «Змійка» (№1.4), «Лісоруб» (№1.5), «Лотос» (№1.6).

У другу групу увійшли кінезіологічні вправи, які спрямовувалися на розвиток нейромоторики і виконувалися кистями та пальцями рук: «Кільця» (ускладнений варіант) (№2.1), «Кулак – ребро – долоня» (№2.2), «Лезгинка» (№2.3), «Підйомний кран-1» (№2.4), «Підйомний кран-2» (№2.5), «Карусель» (№2.6).

У третю групу увійшли кінезіологічні вправи, які спрямовувалися на розвиток нейромоторики і виконувалися кистями і пальцями рук у поєднанні з різними частинами тіла (загальною моторикою, рухами очей), мовленням: «Горизонтальні вісімки» (№3.1), «Однакові малюнки» (№3.2), «Вухо-ніс» (№3.3), «Змійка-2» (№3.4), «Слон» (№3.5), «Сніговик» (№3.6), «Умивання» (№3.7), «Працьовиті пальці» (№3.8), «Осіній дощ» (№3.9), «Зручний одяг» (№3.10).

У четверту групу увійшли кінезіологічні вправи, які спрямовувалися на розвиток нейромоторики і виконувалися у парах чи передбачали візуалізацію: «Велосипед» (№4.1), «Поплескали–погладили» (№4.2), «Дзеркальне малювання» (№4.3), «Незвичайне малювання» (№4.4), «Фокусник» (№4.5).

Важливим у процесі використання кінезіологічних вправ з розвитку нейромоторики під час корекційно-розвиткових занять з дітьми з особливими освітніми потребами було дотримання таких педагогічних умов: виконувати вправи під час кожного корекційно-розвиткового заняття впродовж 5-7 хвилин; розучувати вправи один раз на тиждень по одній вправі на занятті; виконувати вивчені вправи щодня (найкраще вранці, перед заняттями або на їх початку); виконувати вправи стоячи або сидячи за столом, від 5-ти до 20-ти хвилин в день, по

3-8 вправи, чергуючи рухливі та малорухливі рухи; використовувати вірші, пісні, музичний супровід (у фазі автоматизації рухів); використовувати щомісяця декілька варіантів добірок вправ; ознайомлювати з назвами і призначеннями вправ у зрозумілій дітям формі; чітко пояснювати послідовність виконання вправ, використовуючи прийом поетапної (поелементної) інструкції з наведенням відомої дітям аналогії; розучувати вправи шляхом поділу їх на складові; поступово ускладнювати вправи (об'єднувати рухи різними частинами тіла, прискорювати темп, виконувати із заплющеними очима тощо); слідкувати за точним і правильним виконанням вправ; за потреби, відповідно до рухових і пізнавальних можливостей дітей, виконувати вправи у більш повільному темпі, зменшувати їх кількість, спрощувати і скорочувати рухи в них; поєднувати пояснення виконання вправ з наочним зразком (показ рухової дії); розучувати і виконувати вправи в ігровій формі, використовуючи ігрові прийоми, аналогії відомих казкових героїв, рухів тварин тощо; при виконанні вправ (за потреби) використовувати предмети (м'ячики, кубики, олівці тощо) або наочність (графічні схеми, піктограми), мультимедійні технології; використовувати емоційно-позитивне підкріплення під час розучування і виконання вправ («Молодець!», «У тебе чудово виходить!», «Потіш нас майстерним виконанням», «Сьогодні у тебе вийшло ліпше, ніж учора», «Я бачу, що ти старався, і це – найголовніше» тощо); звертати увагу на зусилля дітей, а не на результат; формувати вміння самостійного виконання вправ; забезпечувати педагогічний контроль (під час виконання вправ, реалізації їх змісту; досягнення запланованого результату; дотримання техніки безпеки; відповідності рівня фізичного навантаження віковим та індивідуальним особливостям дітей).

Висновки. Таким чином з'ясовано, що когнітивний розвиток безпосередньо залежить від сформованості півкуль головного мозку та їхньої взаємодії. Усі психічні функції, процеси активізуються завдяки функціональній взаємодії правої і лівої півкуль мозку. Відповідно до цього нами було підібрано і розподілено у чотири групи кінезіологічні вправи з розвитку нейромоторики з урахуванням рівня складності і задіявання різних систем організму та розроблено педагогічні умови їх використання під час корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку.

Перспектива дослідження. Перспективою подальшої наукової розвідки є дослідження впливу підібраних і систематизованих кінезіологічних вправ з розвитку нейромоторики на психічні процеси дітей із порушеннями психофізичного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Притиковська С. Д. Використання кінезотерапії у логопедичній практиці. *Актуальні проблеми корекційної освіти*. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, Вип. 5. 2015. С. 238-251. URL : <https://aqce.com.ua/download/publications/212/229.pdf/>
2. Рібцун Ю.В. Формування міжпівкульної взаємодії як засіб психомовленнєвого розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями. *Теорія і практика спеціальної педагогіки та психології*. Катедра спеціальної освіти НУ «Запорізька політехніка», 2021. С.101-113.
3. Чабан О. С., Гуменюк М.М., Вербенко В.А. Нейропсихологія: навч.посіб. Тернопіль : ТДМУ «Укрмедкнига, 2008. 92 с.
4. Шевцов А.Г., Ільїна О.В. Нейропсихологічний підхід у корекції розвитку дітей з психофізичними порушеннями. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. С. 347-360. URL : <https://aqce.com.ua/download/publications/231/210.pdf/>

Лариса ДАНИЛОВА

здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка)
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
Науковий керівник – **Дмитрієва О.І.**,
канд. пед. наук, доцент

РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДОШКІЛЬНИКІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТИСЕНСОРНИХ МЕТОДИК

В статті обґрунтовується важливість використання мультисенсорних методик для розвитку математичних уявлень дошкільників з інтелектуальними порушеннями. Висвітлюється суть, особливості кожної з трьох методик та їх практичне застосування. На прикладі досвіду використання мультисенсорних методик проаналізовані їхня ефективність та позитивний вплив на процес навчання. Підкреслюється важливість мультисенсорного підходу в навчанні математики дітей з інтелектуальними порушеннями. Акцентується увага на необхідності подальших досліджень у цьому напрямку.

Ключові слова: мультисенсорний, інтелектуальні порушення, математичні уявлення.